

QORTI TA' L-APPELL

**S.T.O. PRIM IMHALLEF
SILVIO CAMILLERI**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

**ONOR. IMHALLEF
NOEL CUSCHIERI**

Seduta tat-30 ta' Novembru, 2012

Appell Civili Numru. 794/2006/1

**Carmelo Caruana
Freeport Operations Limited**

v.

**Medoffshore Limited registrata l-Ingilterra, Paul Pisani
u Mario Degiorgio**

1. Dan huwa appell tal-konvenuti minn sentenza mogħtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fit-28 ta' Novembru 2011 li ċaħdet eċċezzjoni ta' nuqqas ta' ġurisdizzjoni minħabba patt arbitrari. Il-fatti safejn huma rilevanti għal dan l-appell huma dawn:

2. Is-soċjetà konvenuta *Medoffshore Limited* [“*Medoffshore*”], li tagħha l-konvenuti Paul Pisani u Mario Degiorgio *proprio* huma diretturi, tqabbdet minn terzi – is-soċjetà *Saipem S.p.A.* [“*Saipem*”] – biex tagħmel xogħol b’subappalt. Dan ix-xogħol kellu jitwettaq fil-Libja. *Medoffshore* imbagħad qabbdet lill-attriċi b’sub-subappalt biex tagħmel parti minn dan ix-xogħol. Il-ftehim bejn *Saipem* u *Medoffshore* sar fid-29 ta’ Ottubru 2003 bil-forma ta’ *Letter of Intent*¹ iffirmata minn rappreżentanti taż-żewġ partijiet kontraenti u li magħha kien hemm erba’ appendiċi msejġha *exhibit I* sa *IV*. FI-10 ta’ Novembru 2003 imbagħad sar l-ewwel ftehim bejn l-attriċi u *Medoffshore*. Jidher illi l-ftehim bejn *Saipem* u *Medoffshore* mil’huq fuq il-*letter of intent* tad-29 ta’ Ottubru 2003 ġie formalizzat b’kitba oħra msejġha *Order* jew *Subcontract* tat-12 ta’ Diċembru 2003².

3. Il-ftehim tal-10 ta’ Novembru 2003 bejn *Medoffshore* u l-attriċi *inter alia* jgħid hekk:

«We (*Medoffshore*) hereby formally subcontract all discharge, storage and loadout operations under the above contract (*i.e.* il-ftehim bejn *Medoffshore* u *Saipem*) to *Carmelo Caruana Freeport Operations Limited*, under the same terms and conditions (*Exhibit II*) as amended by the special conditions (*Exhibit I*) as well as scope of work for logistic base services (*Exhibit III*) agreed upon between *Medoffshore Limited* and *Saipem S.p.A.*»³

4. *Exhibit II* fih patt fil-klawsola 67 ta’ għażla tal-liġi applikabbli, li hija l-liġi ingliza, u patt arbitrali fil-klawsola 68 li tgħid hekk:

«68. SETTLEMENT OF DISPUTES

68.1 In the event of a dispute arising out of the Subcontract, including but not limited to its validity and performance, either party may give to the other written notice adequately identifying the matter(s) forming the subject of the dispute (in this Article 68 such written notice is referred to as a “Notice of Dispute”).

«68.2 Within five (5) days of the service of a Notice of Dispute, the parties shall confer at least once to attempt to

¹ *Foll. 8 et seqq.*

² *Foll. 56 et seqq.*

³ *Fol. 344.*

resolve the dispute. At any such conference each Party shall be represented by a person having authority to resolve the dispute. Failing resolution of the dispute within ten (10) days following service of the Notice of Dispute (or such longer period as the Parties may mutually agree), either Party may propose to the other Party that the dispute be resolved by arbitration in accordance with 68.3. «68.3 All disputes which the Parties agree to resolve by arbitration shall be referred to and resolved by binding arbitration under the rules of arbitration (the “Rules”) of the International Chamber of Commerce (ICC) which Rules are deemed to be incorporated by reference into this Purchase Order subject to the following provisions:-

«(a) the arbitration shall be conducted by a single arbitrator chosen by the Parties, provided that if Parties shall fail to select an arbitrator within (21) days of the demand for arbitration, then such arbitrator shall be selected by the ICC;

«(b) the place of arbitration shall be Milan, Italy;

«(c) the arbitration request shall include an application under Rule 32.1 concerning Expedited Formation, and shall contain a request that the issue be resolved within thirty (30) days from the time the request is received by the ICC;

«(d) The language to be used in the arbitral proceedings shall be English.»⁴

5. Għandu jingħad illi l-attribi tghid illi l-kopja⁵ li ngħatat hi ta' *exhibit II* ma fihix il-klawsola 68. L-indiċi (“*table of content*”) fuq quddiem⁶ juri “*68 Settlement of Disputes*” iżda l-*exhibit* innifsu jasal biss sal-klawsola 67.1⁷.

6. Fil-11 ta' Frar 2004 sar ftehim ieħor ta' subappalt b'*letter of intent* oħra bejn *Saipem* u *Medoffshore* għalkemm dan il-ftehim ġie sostitwit b'dak li ssejjaħ *Frame Agreement* tat-18 ta' Marzu 2004⁸. Fil-11 ta' Frar 2004 sar it-tieni ftehim ta' sub-subappalt bejn l-attribi u

⁴ Fol. 302.

⁵ Foll. 17 sa 53.

⁶ Fol. 19.

⁷ Fol. 53.

⁸ Foll. 303 *et seqq.*

Medoffshore dwar xogħlijiet tat-tieni subappalt bejn *Saipem* u *Medoffshore*.

7. Fit-tieni ftehim ta' sub-appalt hemm klawsola li tixbah lil dik tal-10 ta' Novembru 2003 u li tgħid hekk:

«We hereby formally subcontract the operations indicated as CCFO⁹ on the attached Prices and Rates Schedule marked 'Doc A' to yourselves, under the same Terms and Conditions (*Exhibit II*), as amended by the Special Conditions (*Exhibit I*), as well as Scope of Work for Logistic Base Services (*Exhibit III*) agreed upon between *Medoffshore Limited* and *Saipem S.p.A.*»¹⁰

8. L-attriċi tgħid illi ma kien hemm ebda dokument mehmuż mal-kitba ta' ftehim tal-11 ta' Frar 2004 bejnha u *Medoffshore* u għalhekk wieħed jifhem illi r-referenza għall-*exhibits* kienet għall-istess *exhibits* mehmuża mal-*letter of intent* tad-29 ta' Ottubru 2003.

9. Għandu jingħad illi l-*Frame Agreement* tat-18 ta' Marzu 2004 bejn *Saipem* u *Medoffshore* ukoll fih patt ta' għażla tal-liġi applikabbli fil-klawsola 32, li tagħzel il-liġi ingliża, u patt ta' arbitraġġ li jinsab fil-klawsola 33 tal-*Frame Agreement* stess. Din il-klawsola arbitrali hija x'aktarx differenti mill-klawsola 68 ta' *exhibit II*:

«33. SETTLEMENT OF DISPUTES

«33.1 Any dispute between the Contractor and the Subcontractor in connection with or arising out of the Frame Agreement or the Services shall be resolved by means of the following procedure:

«33.1.1 The dispute shall initially be referred to the Contractor's Representative and the Subcontractor's representative who shall discuss the matter in dispute and make all reasonable efforts to reach an agreement;

«33.1.2 If no agreement is reached under a) (*sic*) above the dispute shall be referred to the Managing Directors of the Contractor and the Subcontractor.

«33.2 In the absence of any agreement being reached the dispute shall be finally settled under the Rules of Arbitration of the International Chamber of Commerce by three arbitrators appointed in accordance with the said Rules.

⁹ *Carmelo Caruana Freeport Operations.*
¹⁰ *Fol. 92.*

«33.3 The Arbitration proceeding shall be held in London (U.K.) and conducted in the English language.

«33.4 Whilst any matter or matters are in dispute, the Subcontractor shall proceed with the execution and completion of the Services and both the Contractor and the Subcontractor shall comply with all the provisions of the Frame Agreement.»¹¹

10. L-attriċi tgħid illi għandha tiegħu kemm taħt l-ewwel ftehim ta' sub-subappalt u kemm taħt it-tieni wiegħed u għalhekk fetħet il-kawża tallum. Il-kawża fetħitha kemm kontra *Medoffshore* u kemm kontra d-diretturi Paul Pisani u Mario Degiorgio *proprio* għax tgħid illi dawn “naqsu li jiddistingwu bejn bejn l-assi u l-introjtu tal-istess kumpannija u naqsu li jżommu kotba ta' kummerċ li juru fejn u kif ġew imqassma l-flejjes li irċeviet il-kumpannija” u għalhekk iwiegħbu personalment għad-dejn ta' *Medoffshore*.

11. Il-konvenuti ressqu l-eċċezzjoni ta' nuqqas ta' ġurisdizzjoni tal-qrati ta' Malta minħabba l-patt ta' arbitraġġ stipulat fil-klawsola 68 ta' *exhibit II* u fil-klawsola 32 (*recte* 33) tal-ftehim tat-18 ta' Marzu 2004. Din l-eċċezzjoni qiegħda tingieb hawn *verbatim*:

«a. Illi l-azzjoni hija intempestiva peress li sa fejn jirrigwarda l-ammonti reklamati mingħand is-soċjeta *Medoffshore Limited*, u allura in kontestazzjoni, dawn setgħu biss jiġu risolti permezz tal-proċedura stabbilita bejn il-partijiet fit-termini tal-artikolu 68 tal-kuntratt bejn *Saipem* u *Medoffshore Limited* tad-29 ta' Ottubru 2003 (Dok. A) u artikolu 32 tal-*Frame Agreement* tat-18 ta' Marzu 2004 kif diversi drabi rivedut (Dok. B) u dan kif adottati bejn il-kontendenti b'ittri rispettivi datati 10 ta' Novembru 2003 u 11 ta' Frar 2004 (Dok. C u Dok. D) liema ittri ġew ukoll esebiti mir-rikorrenti mar-rikors promotur. Kwindi *una volta* li f'kull każ il-kontendenti pprovdew għall-klawsola għall-proċedura fuq imsemmija u konsegwenzjali klawsola arbitrali, fil-każ ta' disputa meritu tal-kawża odjerna, l-azzjoni proposta hija għal kollox intempestiva mhux biss fil-konfront tas-soċjetà intimata iżda wkoll tal-esponenti personalment fid-dawl ta' dak li qiegħed jiġi premess u mitlub fir-rikors ġuramentat, u *di*

¹¹ *Fol.* 316.

più, dina l-onorabbli qorti ma għandha ebda ġurisdizzjoni li tiegħu konjizzjoni tal-kawża u dan in omagġ tal-prinċipju *pacta sunt servanda* peress li *una volta* l-ammonti reklamati huma naxxenti minn sub-appalt bejn ir-rikorrenti u s-soċjetà *Medoffshore Limited*, kif miftiehem fl-ittri fuq imsemmija u allura kif regolati mill-artikoli 67 tal-kuntratt tad-29 t'Ottubru 2003 u 32 tal-*Frame Agreement* fuq imsemmi rispettivament, il-kontendenti ikkonvenew li għandhom ikunu l-qrati brittaniċi li jiddeterminaw kull kwistjoni li titqanqal bejniethom ad esklużjoni ta' kull qorti oħra. Illi għalhekk għaladarba din il-qorti m'għandhiex ġurisdizzjoni a bażi ta' dan il-ftehim biex tiddeċiedi dwar l-ammonti li qegħdin jintalbu, appartu s-soċjetà intimata, anke l-esponenti fil-vesti personali tagħhom għandhom jiġu liberati mill-osservanza fid-dawl ta' dak li jingħad u qiegħed jintalab fir-rikors promotur;

«b. Illi subordinatament u mingħajr ebda preġudizzju, sa fejn saret referenza għal *Council Regulation 44/2001* dan mhux applikabbli fid-dawl li r-rikorrenti u s-soċjetà intimata għamlu għażla speċifika tal-ligi li riedu li tapplika bejniethom, u dan kif spjegat fil-paragrafu preċedenti, li allura jfisser ukoll li anke f'dan il-każ l-esponenti fil-vesti personali tagħhom għandhom flimkien mal-kumpanija in kwistjoni bl-istess mod jiġu liberati mill-osservanza.»

12. Bis-sentenza tat-28 ta' Novembru 2011 li minnha sar dan l-appell, l-ewwel qorti ċaħdet din l-eċċezzjoni wara li għamlet dawn il-konsiderazzjonijiet:

«Hu paċifiku bejn il-partijiet li saru żewġ ftehim bejniethom, dak tal-10 ta' Novembru 2003 u dak tal-11 ta' Frar 2004. Dawn il-ftehim iridu jiġu mistħarġa b'mod separat għall-effetti tagħhom għalkemm il-konvenuti fl-ewwel eċċezzjoni tagħhom jagħtu wieħed x'jifhem li d-dokumenti kollha huma applikabbli għaż-żewġ ftehim. Din il-qorti tqis li ż-żewġ kuntratti huma regolati skond il-ftehim separat raġġunt għal kull wieħed minnhom u hekk ser jiġu trattati.

«Il-qorti trid tiddistingwi bejn iż-żewġ ftehim li saru bejn il-partijiet. Fit-tieni ftehim is-soċjetà attriċi tinsisti li qatt ma ngħatat id-dokumenti msemmija fl-ittra tal-11 ta' Frar 2004. Hi kienet miexja bix-xogħlijiet fuq l-ewwel kuntratt u għalkemm talbet id-dokumenti qatt ma ngħatawliha. Il-konvenuti għalkemm jinsistu li s-soċjetà attriċi hi marbuta

mal-klawsola 32 tal-*frame agreement* (a fol. 316 tal-proċess) però li l-qorti tqis li l-konvenuti kienu jirreferu għal klawsola 33, jirrizulta li dan il-*frame agreement* hu datat 18 ta' Marzu 2004 u għalkemm jirreferi għal bidu fis-sehñ bħala 9 ta' Frar 2004 li tikkonċidi bejn wiehded u ieħor mal-*letter of intent* imsemmija fl-ittra tal-ftehim tal-11 ta' Frar 2004 bejn is-soċjetajiet kontendenti, però ma jirriżultax illi dawn il-*letter of intent* jew dokumenti qatt ġew mogħtija jew mibgħuta lis-soċjetà attriċi jew qatt ifformaw parti mill-ittra tal-11 ta' Frar 2004 għalkemm qari tal-imsemmija parti tal-ittra tal-11 ta' Frar 2004 li tirreferi għall-esebiti annessi setgħet tigi miftehma li huma l-istess esebiti kif imsemmija fl-ewwel ftehim billi l-kliem użat fl-ittri taż-żewġ ftehim huma identiċi, però fi kwistjonijiet fejn il-ġurisdizzjoni tal-qorti qed tigi eskluża fi ftehim bejn il-partijiet din trid tirriżulta ċara u mingħajr ebda dubbju u mhux bħal dan il-każ fuq l-ipotetiku jew fuq kundizzjonijiet li jidhru f'kuntratt bejn partijiet differenti b'data posterjuri għal ftehim bejn il-kontendenti u fejn is-soċjetà attriċi bl-ebda mod ma tidher inkluża jew parteċipi, kif *del resto* issostni l-istess soċjetà *Saipem* f'ittra tagħha tal-10 ta' Novembru 2005 lis-soċjetà attriċi (fol. 125 tal-proċess). Dan jingħad ukoll tenut kont li l-ftehim li s-soċjetà konvenuta qed tagħmel referenza għalih *cioè* dik tat-18 ta' Marzu 2004 iġħid b'mod esplicitu li qed jigi sostitwit kompletament il-*letter of intent* tal-11 ta' Frar 2004.

«Il-qorti tosserva wkoll differenza kbira bejn il-mod kif inhi redatta l-klawsola arbitrali fil-ftehim bejn *Saipem* u *Medoffshore* tat-18 ta' Marzu 2004 u dak bejn l-istess soċjetajiet tat-12 ta' Diċembru 2003 li jpoġġi aktar f'dubju kemm is-soċjetà attriċi setgħet tintrabat b'kundizzjonijiet ta' arbitraġġ f'kuntratti li qatt ma gew a konoxxenza tagħha, *stante* li lanqas il-ftehim innifsu qatt ma kien fil-pussess tagħha. Hi il-parti li qed issostni mod alternattiv ta' riżoluzzjoni ta' disputa li trid tipprova li fil-fatt tali ftehim eżista u ġie mogħti u aċċettat mill-parti l-oħra. Referenza sempliċi għal dokument li qatt ma ngħata mill-parti li pproponietu ma jistax jitqies aċċettazzjoni impliċita tad-dokument. Kif ingħad, klawsola li tneħħi l-ġurisdizzjoni tal-qorti ordinarji trid tkun manifesta u turi biċ-ċar l-intenzjoni tal-partijiet li jidderogaw mir-regoli komuni ta' soluzzjoni ta' disputa.

«Għalhekk il-qorti tqis illi s-soċjetà attriċi ma hix marbuta ma' ebda ftehim arbitrali rigwardanti l-ftehim tal-11 ta' Frar 2004.

«Rigward l-ewwel ftehim il-kwistjoni hi xi ftit differenti. Is-soċjetà attriċi mhix qed tinnega li ma ngħatatx [*recte*, li ngħatat] kopja tat-*terms and conditions* (*Exhibit II*) mal-ftehim tad-29 ta' Ottubru 2003 konkluz formalment fl-10 ta' Novembru 2003, però qed issostni li l-parti tal-kuntratt fejn tinsab il-klawsola arbitrali ma gietx inkluża mad-dokumentazzjoni mogħtija lilha mis-soċjetà konvenuta. Il-qorti taraha konvenjenti ħafna li fost l-karti kollha inkluži fl-ewwel kuntratt kellhom ikunu żewġ karti biss *cioè fol. 40 u 41* tat-*terms and conditions* neqsin, u b'kombinazzjoni paġna 40 li titratta dwar l-arbitraġġ fi klawsola 68. Hu minnu illi ma hemm xejn x'juri fil-provi li dan mhux minnu però din il-qorti tqis li l-fatt li dokument kellu paġna relevanti nieqsa b'daqshekk ma teżentax lis-soċjetà attriċi milli tkun marbuta. Fl-ewwel lok l-iffirmar tal-ftehim tad-29 ta' Ottubru 2003 konkluz formalment fl-10 ta' Novembru 2003 kien jinkludi l-adeżjoni tal-partijiet għall-esibiti li gew mgħoddija bejn il-partijiet. Ħarsa lejn id-dokument '*terms and conditions*' *Exhibit 2 a fol. 18* tal-proċess jindika fit-tieni paġna tiegħu *a fol. 19* żewġ titoli, wieħed '*governing law*' *cioè* kondizzjoni 67 tal-ftehim u l-iehor '*settlement of disputes*' *cioè* kondizzjoni 68 tal-ftehim. L-istess dokument jindika li kellu 41 paġna u għalhekk anki ħarsa superficiali lejn dan id-dokument kien juri l-ammont ta' paġni u li kien hemm indikat mekkaniżmu għar-riżoluzzjoni ta' disputa. Hu ferm semplicistiku għas-soċjetà attriċi li tistrih biss fuq il-fatt li l-paġna relevanti ma kinitx f'idejhom. Però kontrarjament għal dak li seħħ fit-tieni ftehim fejn kien jinkombi fuq is-soċjetà konvenuta l-prova li d-dokumenti annessi proposti minnha u formanti parti mill-ftehim għaddew, f'dan il-ftehim id-dokumenti kienu fil-pussess tas-soċjetà attriċi, fejn kellha żgur l-opportunità taqrahom u qabel taderixxi tissenjala l-kweżiti li seta' kellha. Jekk hi injorat jew ma interessahiex tifli d-dettal li kien hemm fl-esebiti senjatament tal-kondizzjonijiet li kienu inkluži fl-esebiti mgħoddija lilha ma tistax taħti għalih is-soċjetà konvenuta. Is-soċjetà attriċi aderiet ruħha għal kull dokument imsemmi u mogħti lilha bħala parti mill-ftehim. F'dak l-istadju kien jispetta lilha li tifli sew il-kontenut

tagħhom u jekk ma għamlitux dan ma għandux jaħti għalih is-soċjetà konvenuta li fl-ebda ħin ma saritilha referenza għal xi nuqqas ta' dokumentazzjoni mibgħuta, ħlief waqt il-kawża. In-negliġenza u nonkuranza tas-soċjetà attriċi ma għandhomx ibatuha l-konvenuti.

«Il-qorti tqis għalhekk illi f'dan il-ewwel kuntratt ir-rabta kontrattwali kienet shiħa u tinkludi wkoll il-ftehim arbitrali.

«Però din ir-rabta hi wahda ċoff, għax ħarsa lejn dan il-ftehim arbitrali għa msemmi u rapurtat aktar 'il fuq ma jneħħix il-ġurisdizzjoni ta' din il-qorti awtomatikament. Fl-ewwel lok l-artikolu 68(1) irid l-eżistenza ta' disputa. Dan jirriżulta li hemm billi hemm nuqqas ta' qbil fuq ħlasijiet allegatament dovuti lis-soċjetà attriċi fuq l-ewwel kuntratt. Is-soċjetà attriċi tidher li kienet ċara dwar in-natura tad-disputa b'ittra mibgħuta lis-soċjetà *Saipem* fejn is-soċjetà attriċi staqsiet jekk is-soċjetà *Saipem* kellhiex xi ilmenti fuq is-servizzi provduti lilha mis-soċjetà attriċi li setgħu interrompew il-ħlasijiet dovuti lis-soċjetà attriċi mis-soċjetà konvenuta (ara *fol. 123 et seq. tal-proċess*).

«Jidher ukoll mill-provi illi l-partijiet iltaqgħu diversi drabi f'Malta (u mhux darba kif trid l-imsemmija klawwola) biex isolvu l-vertenza però, billi ma gietx solvuta l-pendenza, is-soċjetà attriċi ħadet il-kwistjoni l-qorti billi l-istess klawwola 68.2 tgħid fl-aħħar parti tagħha "... *either party may propose to the other party that the dispute be resolved by arbitration in accordance with 68.3*".

«Kwindi l-qorti tqis illi arbitraġġ seta' jseħħ biss jekk ikun hemm ftehim bejn il-partijiet li l-vertenza tiġi riżolta b'arbitraġġ. Ma hemmx l-obbligu iżda biss l-għażla, li s-soċjetà attriċi ma riditx tiegħu u *invece* rrikorriet, bi dritt, lejn il-qorti. Din il-klawwola arbitrali hi biss fakultativa u mhux mandatorja. Għalhekk il-qorti tqis illi fiż-żewġ ftehim bejn il-partijiet il-ġurisdizzjoni ta' din il-qorti mhix eskluża b'xi ftehim *ad hoc* ta' rikors lejn proċeduri arbitrali f'każ ta' disputa bejn il-partijiet.

«**Ġurisdizzjoni minħabba l-għażla tal-*forum* [recte, tal-ligi] bejn il-partijiet**

«Il-konvenuti jorbtu din l-eċċezzjoni mal-artikolu 67 tal-kuntratt tad-29 ta' Ottubru 2003 u artikolu 32 tal-ftehim datat 18 ta' Marzu 2004.

«Kif għa stabbilit aktar 'il fuq il-kuntratt tat-18 ta' Marzu 2004 milħuq bejn is-soċjetà konvenuta u *Saipem* mhux

applikabbli bejn il-kontendenti għar-rigward tat-tieni ftehim milfuq bejn il-partijiet fil-11 ta' Frar 2004 u kwindi l-klawsola li tirreferi għal għazla ta' ligi (artikolu 32) mhux parti mill-ftehim milfuq u għalhekk qed tigi skartata.

«Inkwantu għall-ewwel ftehim ma hemmx dubbju li l-klawsola 67.1 fit-*terms and conditions* (fol. 53 tal-proċess) riċevuta *ex admissis* mill-istess soċjetà attriċi hi parti mill-ftehim. Din tgħid hekk: "*This subcontract shall be governed by and construed in accordance with the provisions of the laws of England*". Għalkemm is-*subcontract* li saret referenza għalih kien dak bejn is-soċjetà konvenuta u *Saipem*, però l-esibit II *cioè t-terms and conditions* ġew inseriti bħala parti mill-ftehim tad-29 ta' Ottubru 2003 bejn il-kontendenti u kwindi applikabbli.

«B'danakollu din il-qorti tagħmel distinzjoni bejn *choice of law* u *choice of forum*. Is-soċjetà konvenuta donnu ekwiparat it-tnejn flimkien u tali klawsola ġiet imfissra bħala rinunzja għal għurisdizzjoni ta' dawn il-qrati. Fil-fatt mhux hekk għax kull ma ftiehm u l-partijiet kien illi l-kuntratt u kull kontestazzjoni dwaru in linea ġenerali għandu jiġi interpretat u kostruwit skond il-ligijiet inglizi. Dan ma jfissirx illi l-*forum* fejn għandu jsir kull dibattitu dwar il-kuntratt u l-effetti tiegħu hi neċessarjament il-qorti ingliza kif qed jikkontendu l-konvenuti.

«Din il-qorti ma taqbilx ma' dak kontestat mill-konvenuti illi l-klawsola 67 fl-ewwel ftehim bejn il-kontendenti timplika l-eskluzjoni tal-ġurisdizzjoni tal-qrati maltin. Il-klawsola hi ċara u għandha tiġi interpretata fid-dawl kif miftehma. Hi l-*proper law* li l-kontendenti irriferew għaliha f'din il-klawsola u mhux il-qorti ta' ġurisdizzjoni partikolari li huma ftiehm dwarha f'każ ta' rikors lejn il-qrati. ... Għalhekk anki din il-parti tal-eċċezzjoni tal-konvenuti qed tiġi respinta.

«Nuqqas [ta'] applikabilità tal-Council Regulation 44/2001

«Il-konvenuti qed isostnu li la darba hemm *arbitration agreement* u għażla ta' *forum* li jiffa' kull vertenza f'idejn il-qrati inglizi (argumenti mhux milqugħa minn din il-qorti), ma hemmx lok għall-applikabilità *o meno* tal-Council Regulation 44/2001.

«La darba ġew skartati l-ilmenti tal-konvenuti ma tqisx li hemm lok li tiġi trattata din l-eċċezzjoni billi ma hemmx lok għaliha. Tali argumentazzjoni kienet tkun neċessarja li

kieku saret eċċezzjoni formali *ad hoc* dwar il-ġurisdizzjoni tal-qorti bażata fuq id-domicilju tal-konvenuti. Però din l-eċċezzjoni ma saritx u għalhekk qed tiġi skartata *stante* li l-aċċenn li sar għaliha mill-konvenuti fin-nota tal-osservazzjonijiet ma tikkostitwix eċċezzjoni. Għalhekk qed tiġi skartata *stante* li marbuta mal-ewwel parti tal-ewwel eċċezzjoni li qed tiġi riġettata.»

13. Il-konvenuti appellaw minn din is-sentenza b'rikors tal-1 ta' Frar 2012. L-aggravji tagħhom huma dawn:

i. L-ewwel qorti qalet ħażin meta qalet illi l-klawsola arbitrali, għalkemm parti mill-ewwel kuntratt bejn il-partijiet, madankollu ħolqot biss fakoltà u mhux obbligu ta' arbitraġġ;

ii. f'kull każ, ukoll jekk il-klawsola arbitrali ma torbotx, ir-Regolament tal-Kunsill numru 44/2001 (*Bruxelles I*) xorta ma jagħtix ġurisdizzjoni lill-qrati ta' Malta, u mhux minnu illi l-konvenuti ma ressqux eċċezzjoni dwar l-applikabilità ta' dak ir-Regolament;

iii. f'kull każ ukoll, Malta ma hijjex *forum conveniens*;

iv. L-ewwel qorti qalet ħażin meta qalet illi l-klawsola arbitrali ma kinitx inkorporata wkoll fit-tieni kuntratt bejn il-partijiet;

14. L-attriċi wiegħbet fit-18 ta' Mejju 2012 u fissret għala, fil-fehma tagħha, l-appell għandu jġi miċħud.

15. Din il-qorti tibda biex tgħid illi ma taqbilx mal-konklużjoni tal-ewwel qorti illi l-klawsola arbitrali kienet inkorporata biss fl-ewwel kuntratt bejn il-partijiet iżda mhux ukoll fit-tieni wieħed. Jekk tassew, kif fehmet l-ewwel qorti, it-tieni ftehim – dak tal-11 ta' Frar 2004 – ma kellux dokumenti oħra mehmuża miegħu, mela r-referenza għal *exhibit II* bilfors kellha tkun referenza għall-unika *exhibit II* li kien hemm f'idejn il-partijiet: dik mehmuża mal-ewwel ftehim, dak tal-10 ta' Novembru 2003. Ir-raba' aggravju huwa għalhekk f'dan is-sens ġustifikat.

16. Għal dak li għandu x'jaqsam mal-klawsola arbitrali, għalhekk, iġġoddu l-istess konsiderazzjonijiet kemm għall-ewwel ftehim u kemm għat-tieni wieħed, kemm dwar jekk il-klawsola arbitrali kinitx tassew inkorporata (għax kienet fuq il-paġna "nieqsa") u kemm dwar jekk hijjex obligatorja jew biss fakoltativa.

17. Dwar jekk il-klawsola arbitrali kintx tassew inkorporata fil-ftehim minkejja l-paġna nieqsa fil-kopja tal-attriċi, din il-qorti taqbel mar-raġunament tal-ewwel qorti. *Exhibit II* kien juri ċar illi ma kienx jasal biss sal-klawsola 67 għax l-indiċi kien juri mhux biss illi hemm klawsola oħra wara dik iżda kien juri wkoll illi kienet dwar *settlement of disputes*. *Exhibit II* kien inkorporat kollu fil-ftehim bejn il-partijiet u għalhekk l-attriċi kellha obbligu ta' *bona fides* li tikseb il-paġna nieqsa biex tkun taf għal xiex daħlet.

18. L-ewwel qorti, iżda, għalkemm qablet illi l-patt arbitrali kien inkorporat fl-ewwel ftehim (u, fil-fehma ta' din il-qorti, ukoll fit-tieni wieħed), qalet illi kien hemm biss fakoltà u mhux obbligu ta' arbitraġġ. Waslet għal din il-konklużjoni mill-kliem tal-ftehim li jgħid illi "*either Party may propose to the other Party that the dispute be resolved by arbitration*".

19. Din il-qorti taqbel mal-interpretazzjoni mogħtija mill-ewwel qorti, mhux tant minħabba tal-użu tal-kelma "*may*" – għax parti tista' dejjem tagħzel tfittixx rimedju jew toqgħodx għar-rieda tal-parti l-oħra – iżda għax il-fakoltà mogħtija lill-parti ma hijiex dik li tiftaħ proċeduri ta' arbitraġġ iżda illi "tipproponi" li jsir arbitraġġ. La hija biss "proposta", il-parti l-oħra tkun ħielsa taċċettax jew le, tant illi l-ftehim ikompli jgħid illi l-arbitraġġ isir dwar "*all disputes which the Parties agree to resolve by arbitration*". Fi kliem ieħor, jekk ma jkunx hemm qbil li vertenza partikolari tinqata' b'arbitraġġ, mela ma jsirx arbitraġġ; l-arbitraġġ ma jsirx dwar "*all disputes*" iżda biss dwar dawk "*which the Parties agree to resolve by arbitration*".

20. L-ewwel aggravju huwa għalhekk miċħud.

21. It-tieni aggravju jgħid illi, ukoll jekk (kif fil-fatt huwa l-każ) il-klawsola arbitrali ma torbotx, l-ewwel qorti xorta kien imissha tara jekk għandhiex ġurisdizzjoni taħt ir-Regolament *Bruxelles I*. L-attriċi wiegħbet illi din hija effettivament eċċezzjoni ġdida għax, għalkemm tressqet eċċezzjoni ta' nuqqas ta' ġurisdizzjoni, dik l-eċċezzjoni kienet imsejsa fuq il-klawsola arbitrali u mhux fuq id-dispożizzjonijiet ta' *Bruxelles I*.

22. Dan huwa minnu. Għalkemm jissemma *Bruxelles I* fl-eċċezzjoni, issemma fil-kuntest illi l-klawsola arbitrali teskludi l-applikazzjoni tiegħu u mhux, kif iridu jgħidu l-

konvenuti issa, illi l-applikazzjoni ta' dak ir-Regolament teskludi l-ġurisdizzjoni ta' dawn il-qrati.

23. L-eċċezzjoni ta' nuqqas ta' ġurisdizzjoni ma hijiex eċċezzjoni ta' ordni pubbliku li tista' titressaq mill-qorti *ex officio* (ħlief fil-każijiet imsemmija fl-art. 774 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili jew meta qorti oħra jkollha ġurisdizzjoni esklużiva taħt art. 22 ta' *Bruxelles I*), iżda tista' titressaq minn parti f'kull waqt tal-proċedura jew biss flimkien mal-ewwel twegiba maħlufa?

24. L-art. 24 ta' *Bruxelles I* jgħid hekk:

«*Artikolu 24*

«Apparti mill-ġurisdizzjoni li toħroġ minn disposizzjonijiet oħra ta' dan ir-Regolament, qorti ta' Stat Membru fejn il-konvenut ikun deher għandha jkollha l-ġurisdizzjoni. Din ir-regola m'għandhiex tapplika meta d-dehra kienet saret biex ikun ikkontestat [*recte*, biex tkun ikkontestata] il-ġurisdizzjoni»

25. Dan ifisser illi jekk parti tidher bla ma tikkontesta l-ġurisdizzjoni, titqies illi tkun irrinunzjat għall-eċċezzjoni. Fil-każ tallum il-konvenuti ikkontestaw il-ġurisdizzjoni iżda dan għamluh biss fuq il-bażi tal-klawsola arbitrali u għalhekk għandhom jitqiesu illi irrinunzjaw għal kull eċċezzjoni oħra dwar ġurisdizzjoni.

26. Dan l-aggravju wkoll huwa għalhekk miċħud.

27. It-tielet aggravju jgħid illi Malta ma hijiex *forum conveniens*. Il-konvenuti jgħidu illi l-każ ma għandux rabta ma' Malta u għandu rabta aktar mal-Ingilterra, kemm għax *Medoffshore* hija registrata l-Ingilterra, kemm għax *Saipem* ukoll “kienet topera l-Ingilterra”, u kemm ukoll għax il-liġi applikabbli hija dik ingliza.

28. Din ukoll iżda hija eċċezzjoni “għdida” dwar ġurisdizzjoni li kien imissha tressqet fil-waqt opportun tal-kawża u mhux f'dan l-istadju. Barra minn hekk, ma hu minnu xejn illi l-każ ma għandux rabta ma' Malta. Tassew illi *Medoffshore* hija registrata l-Ingilterra iżda l-ftehim mal-attriċi sar mal-*Mediterranean Regional Office* tagħha li qiegħed San Ġiljan¹². Lanqas ma huwa l-każ illi l-*forum* ingliz huwa partikolarment privileġġjat biex jisma' din il-vertenza: ix-xogħol kellu jitwettaq mhux fl-Ingilterra iżda fil-Libja; il-fatt illi ntgħażlet il-liġi ingliza bħala l-liġi

¹² Ara l-ittra tal-10 ta' Novembru 2003, fol. 344, u tal-11 ta' Frar 2004, fol. 346.

Kopja Informali ta' Sentenza

applikabbli ma jfissirx illi l-qrati inglizi biss jistgħu japplikaw dik il-liġi; ukoll, li kieku l-partijiet qablu illi jsir arbitraġġ dan kien isir Milan, l-Italja, u mhux l-Ingilterra. Dan kollu qiegħed jingħad biex juri illi ma hemmx *forum* wieħed li b'mod preponderanti huwa l-*forum conveniens*.

29. Dan l-aggravju wkoll huwa għalhekk miċħud.

30. Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti tiċħad l-appell u tikkonferma s-sentenza appellata fejn din ċaħdet l-ewwel eċċezzjoni tal-konvenuti. Tibgħat l-atti lura lill-ewwel qorti sabiex jitkompla s-smiġħ. L-ispejjeż ta' dan l-episodju, kemm dawk tal-ewwel grad u kemm dawk tal-appell, iħallsuhom il-konvenuti flimkien.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----